

זכרון עולם

האשה החשובה ודפית צדקה וחסד

מרת רודה שניצר

ע"ה

ב"ר מאיר ז"ל

תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד

משה שניצר

ז"ל

ב"ר מנחם מנדל ז"ל

תנצב"ה

בית המדרש דחסידי סוכטשוב

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"

ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש למגידי שיעור "דף היומי"

חולם סוכר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"ז הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

מסכת שבועות מ"ז - עבודה זרה ה' ♦ פרה י', ו' - י"א, ב'

בס"ד, כ"ז טבת תשע"ח

השבוע בגליון

♦ קדימות לבעלי החובות

♦ כל הפוסק מדברי תורה... מאכילין לו גחלי רתמים

♦ צערו של ה"יוסף אומץ"

♦ שאלות של פסח ביום הפורים

♦ אסור "בל תלין" במלגה ללומדי תורה

♦ שאל ספר קודש ונשרף באונס - האם חייב?

♦ כנופיית ערלים ששדדה ספר שאול

♦ הורים השואלים חפץ מבנם, פטורים מאונסין?

♦ העוסק במצווה לשם קבלת שכר, פטור מן המצווה?

דבר העורך

סיום בקיב

ברוך ה' עומדים אנו שוב בסיומה של מסכת. בימים אלו יזכו רבבות לומדי "דף היומי" לסיים בשעה טובה ומוצלחת את מסכת שבועות. רגע של סיום מסכת הוא רגע מיוחד של התרגשות, ובזמן כזה יש משמעות מיוחדת לתפילה: "כשם שסיימתי מסכת זו כך אזכה לסיים עוד מסכתות וספרים אחרים".

כפי שניתן ללמוד מהמעשה שלפנינו.

ירושלים תשנ"ט. קהל רב יושב סביב שולחנות עמוסים בכל טוב. אושר ושמחה קורנים מפני המסובים ואוירה חגיגית שוררת בבית המדרש. זה עתה זכו הלומדים לסיים מסכת. נברשות בית הכנסת מפיצים אור יקרות, והנורות הדולקות בעוז שולחות ברכת הצלחה לקהל השמח, שזכה לסיים מסכת נוספת מששת הסדרים.

לומדי השיעור שומעים את ההדרן ממגידי השיעור, רבי משה לב שליט"א, מתרגשים יחד עמו כשהוא שופך שיה לפני מי שאמר והיה העולם: "כשם שעזרתנו לסיים מסכת... כן נזכה להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסייםם". לאחר הקדיש ניגשו הלומדים לברך את רבם ולהתברך לרגל יומם הגדול. מגיד השיעור מברך כל אחד בלב שמח ובלחיצת יד עזה: "כשם שזכית לסיים מסכת זו, כן תזכה להתחיל ספרים אחרים ולסייםם **מתוך אושר ושמחה**". כך עוברים הלומדים בסך, ואיש אינו שם לב להוספה המיוחדת, "מתוך אושר ושמחה".

אחד המשתתפים בשיעור הוא ר' ברוך קרשינסקי; יהודי ירא שמים וישר דרך הוא ר' ברוך, או כפי שהוא נקרא בלשון קרוביו "בוריס". זה כמה שנים מאז עלה לארץ מקיבו וזכה להקים בית תורני בארץ ישראל. הנה אף ר' ברוך מגיע לפני רבי משה לב מגיד השיעור, ומקבל את ברכתו "כשם שזכית לסיים מסכת זו, כן תזכה להתחיל ספרים אחרים ולסייםם, **מתוך אושר ושמחה**". בוריס שומע את דברי הרב וחיוורון של התרגשות נופל על פניו. אין הוא יכול להתאפק, והוא ממחר לשאול את רבי משה: "כבוד הרב, מהיכן נוסח ברכה זו?" רבי משה מחייך ומתחיל לענות, ולפתע אף הוא יורד לעומק הדברים וממחר לחבק את בוריס בהתרגשות מול עיניהם המשתאות של הלומדים, ולאחר רגע אף הם נכנסים בסוד הברכה המקורית.

פרוטה דרב יוסף: סוגיה מפורסמת בש"ס, אשר לומדי הדף היומי וודאי מכירים אותה (ב"ק נ"ב ב"מ כ"ט א), מכונה בשם "פרוטה דרב יוסף". לדעת רב יוסף, אדם שמצא אבידה ונטל על עצמו לשמור עליה ולטפל בה עד שתוחזר לבעליה, נחשב כ"שומר שכר" החייב בגניבה ובאבידה, ואינו נחשב כשומר חנם החייב בפשיעה בלבד. זאת, מאחר ששומר האבידה נהנה ממנה כי בשעה שהוא עוסק בה הרי הוא פטור מנתינת צדקה לעני שיבקש ממנו פרוטה באותה עת, שהרי "העוסק במצווה פטור מן המצווה".

השואל ספר קודש פטור מאונסין: מעתה, קובע הר"ן, גם המשאיל ספר קודש מקיים בכך מצווה רבת, וממילא באותה שעה הוא פטור מנתינת פרוטה לעני. לפיכך, אין ניתן לומר על שואל הספר, כי "כל הנאה שלו", שכן, גם משאיל הספר נהנה מן ההשאלה, וממילא, אין השואל מתחייב באונסין (עיי' בש"ך חו"מ סי' ע"ב ס"ק כ"ט שכתב, שלהלכה הוה ספיקא דדינא, ועיי"ש ב"תומים", ב"קצות החושן", ב"נתיבות המשפט" וב"מחנה אפרים" הל' שאלה ופקדון סי"ג).

הורים השואלים חפץ מבנם, פטורים מאונסין! חידוש זה של הר"ן גרר בעקבותיו חידוש נוסף מבית מדרשו של הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, אשר חידש, כי לדעת הר"ן, הורים השואלים חפץ

זעילוי נשמת

מרת חיה הנטר ע"ה

ב"ר לייב ז"ל

נלב"ע כ"ז טבת תשע"א

תנצב"ה

הנוצחה ע"י המשפחה שיחיו

זעילוי נשמת

יידל עליזה מי-זהב ע"ה

בת הר"ר מאיר ז"ל

נלב"ע כ"ז טבת תשנ"ז

תנצב"ה

הנוצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

זעילוי נשמת

הר"ד אהרון מזוז ז"ל

ב"ר יוסף וקמונה ז"ל

נלב"ע כ"ח טבת

תנצב"ה

הנוצח ע"י בנו ידידו הר"ר **מאיר מזוז** שיחיו

כל שהוא מילדיהם, פטורים מאונסין, שכן, אף הבן נהנה מהשאלה זו, שהרי בכך הוא קיים מצוות כיבוד אב ואם! (הגהות רעק"א ל"שולחן ערוך" או"ח סי' י"ד, במהדורת טלמן וב"שולחן ערוך" החדש מהדורת מ"י) [ראה שם שהקשו מפסק דינו של המהרי"ק, אודות אב ששלח את בנו בשליחות והבן נתפס לבית האסורים, שחייב האב לשחררו מדין "שואל". מוכח, איפוא, כי האב נחשב כשואל].

משאל חפץ אינו מקיים מצווה! מן הסתם, תמהים רבים מן הקוראים - הרי כל המשאל חפץ לחבירו מקיים מצווה בכך, ואם כן, בטלה פרשת אונסין בשואל?! שאלה זו נשאל הגאון רבי מאיר אריק זצ"ל (שו"ת "אמרי יושר" ח"א סי' מ"ז) אשר השיב, כי המשאל חפץ לחבירו אינו מקיים מצווה בכך! התורה מתייחסת אל הלוואת ממון בלבד כאל מצווה, אך לא להשאלת חפצים, משום הפחת הנגרם להם.

לעומת זאת, ה"חפץ חיים" זצ"ל ("אהבת חסד" פ"א ס"ק ז'), אינו שולל לחלוטין את פעולת ההשאלה כמעשה מצווה, אלא מגדירה **"דלאו מצווה גמורה היא"**. ועדיין הוא כותב, יש לחדד את ההבנה בעניין זה. שכן, ברור לכל, כי המשאל חפץ לעני מרוד, מקיים מצווה **גמורה** (עיי"ש שהוכיח כן). ואם כן, לכאורה, לדעת הר"ן, משאל זה קיים מצווה גדולה, ומאחר שבאותה שעה הוא פטור ממצוות מתן צדקה, נמצא שהררוויח את ה"פרוטה דרב יוסף", וממילא פטור העני השואל מאונסין. האמנם כן?

חשבון פשוט: לא ולא, משיב ה"חפץ חיים" זצ"ל. שכן, הנאת בעל הבית באה לידי ביטוי דווקא כאשר באותה שעה הוא נפטר לחלוטין ממצוות הצדקה. אולם, משאל זה הררוויח את הפרוטה שאין הוא צריך להעניק כעת לעני אחר, משום... שברגע זה הוא מעניק ממון לעני העומד לפניו! כלום רווח יש כאן, הלא ברגע זה הוא מעניק את ממונו לעני אחר!

דף מד/ב מר סבר מצווה קא עביד

העוסק במצווה לשם קבלת שכר, פטור מן המצווה?

כידוע, "העוסק במצווה פטור מן המצווה", כלומר, מקיום מצווה אחרת (סוכה כה/א), אם אינו יכול לקיים את שתיהן כאחת, שכן, מה טעם יניח מצווה שעוסק בה כדי לעסוק באחרת. ואף אם המצווה השניה חשובה היא מן הראשונה, גזרה התורה שלא יניח את המצווה שעוסק בה מפני המצווה השניה (ריטב"א ור"ן שם). בהוראתם זו חכמינו ז"ל התייחסו למצוות הכתובות בתורה. אך נידון נרחב התפתח בפוסקים, לגבי מעשים אשר הגדרתם כ"מצווה" אינה ברורה כל עיקר.

סוחר תפילין: רבי אברהם אבלי הלוי גומבינר זצ"ל, בעל ה"מגן אברהם", פוסק ("שולחן ערוך" או"ח סי' ל"ח ס"ק ח'), כי כאשר כוונתו העיקרית של האדם במעשהו היא לשם קבלת שכר, אין הוא נחשב כ"עוסק במצווה". וכגון, אדם הרוכש תפילין כדי להעבירן ליהודי הזקוק להן, ועושה זאת כדי להרוויח את חלקו בעיסקה, אין דינו כדן העוסק במצווה. אולם, אם הוא עושה כן כשכוונתו העיקרית היא לשם מצווה, נחשב הוא כ"עוסק במצווה".

העושה מעשה מצווה מובהק, נחשב עוסק במצווה: ה"חפץ חיים" זצ"ל ("ביאור הלכה" סי' ל"ח סעי' ח') מצדד, כי ה"מגן אברהם" מתייחס בפסקו לאדם העוסק במעשה התלוי בכוונת העושה, ופעמים שהוא מעשה מצווה ופעמים שהוא מעשה חולין. כלומר, רוכש תפילין עבור אחר אינו עוסק במעשה מצווה מובהק, וכינוי מעשהו כ"מצווה" תלוי בכוונתו. אולם, העוסק במעשה מצווה מובהק, כגון, הכותב סת"ם, אף שכוונתו לשם קבלת שכר, נחשב הוא כ"עוסק במצווה", שהרי בפועל הוא מקיים מצווה.

עם זאת, מקשה ה"חפץ חיים" על ה"מגן אברהם" מסוגייתנו, בה אומר רבי עקיבא, שהלכה נפסקה כמותו, כי מלווה המטפל במשכון שהופקד ברשותו על ידי הלווה, נחשב כ"עוסק במצווה", למרות שמשכון זה משמש את המלווה לגביית החוב מן הלווה המתמהמה לפרועו. לכאורה, הטיפול במשכון אינו מעשה מצווה מובהק, ובהתאם לפסקו של ה"מגן אברהם" לא היה על מלווה זה להחשב כ"עוסק במצווה", שהרי הוא מחזיק ברשותו חפץ זה כדי לגבות את החוב על ידו, ואם כן, כוונתו העיקרית אינה לשם מצווה (ועיי"ש מה שכתב ליישב).

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א ("תשובות והנהגות" ח"ג סי' ט"ו), מבאר, כי אכן, פסקו של ה"מגן אברהם", שמעשה היכול להתפרש כמעשה חולין נחשב כ"מצווה" רק כאשר זוהי כוונתו העיקרית של העושה - שריר וקיים, ולפיכך, רוכש תפילין עבור אחרים צריך להתכוון בעיקר לשם מצווה. אולם, מלווה זה אשר בו עוסקת סוגייתנו, כל עיקר כוונתו למצווה היתה. הגע עצמך, כלום התכוון זה להלוות את ממונו כדי להשתמש במשכון לפרעון החוב? הרי לא התכוון אלא לשם מצווה, ורק הנסיבות אליהן נקלע מאלצות אותו להשתמש בפיסקון.

דף מה/ב בל תלין

איסור "בל תלין" במלגה ללומדי תורה

התורה אוסרת על המעביד להלין את שכרו של הפועל, ואם הלין את שכרו, הוא עובר על מצוות עשה ועל מצוות לא תעשה. הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א כותב בספרו ("תשובות והנהגות" ח"ג

קיים תשמ"ד, משה לב, אברך צעיר ונמרץ, שבימים כתיקונם אינו מאט את קצב צעדיו לעולם, מהלך כתייר ברחובות העיר. אווירת הפחד השלטת בכל פינה בעיר הקומוניסטית מורגשת בחלל, אנשים אינם מרבים לחייך וכמובן שאינם מהינים להחליף מלה עם אדם שאינו מוכר להם, על אחת כמה וכמה עם "תייר קפיטליסט". אולם, דבר לא יניא את רוחו של משה לב. בארץ ישראל רגיל הוא לשקוד על התורה ועל העבודה, ולכאן הגיע בתפקיד חשוב של קירוב ועידוד רוח היהודים האמיצים שזכו להתקרב אל התורה והמצוות ולהחזיק ביהדות בכוחות על אנושיים. מצפים הם לאורחים מארץ ישראל ומארה"ב התורמים להם ידע רב וחיוזק גדול בכל הנוגע ליהדות. משה לב הידע כל זאת אינו נרתע מלהסתכן ולהגיע אל אותם יהודים, באמתחתו הביא מארץ ישראל שמונה זוגות תפילין, ולמראה תמיהתם של שוטרי משטרת הגבולות הרוסית, הטעים שהוא נוהג בכל יום להניח זוג אחר, וזוג נוסף לחגי ישראל. וכך, במסירות נפש, התאמץ לסייע ליהודי בריה"מ בשמירת המצוות.

היה זה יום לפני חזרתו ארצה. בעת שהותו בבית הכנסת נישא אליו יהודי, ובכנים חתומות מסר לו את ההודעה: "בשעה תשע לך בדרך מבית המלון לבית הכנסת, ובאחד הבתים מצד ימין תראה מגבת ירוקה תלויה על אדן החלון. בבית זה יתקיים סיום מסכת". משה לב חיכה בקוצר רוח לשעה היעודה, הן לא בכל יום ניתן להשתתף בסיום מסכת המתקיים בלב רוסיה הסובייטית. משהגיע הזמן צעד בחדרה אך בציפייה, להשתתף בשמחה הגדולה.

לא עברו דקות אחדות מעת בואו של רבי משה אל הבית, והוא הבין שהשתתפותו חשובה ביותר. הלומידים, קומץ בחורים יהודים קשי עורף, התגודדו סביבו ורצו לשמוע ככל שניתן על אודות המשמעות הרוחנית של סיום מסכת, ושטו בצמא ובהשתוקקות כל מלה היוצאת מפיו.

לפתע שם הוא לב שפניהם מתכרכמות, ומבטי המשתתפים מביעים זעם עצור. משה לב שלא הבין על מה בערה חמת המשתתפים, ניסה לתהות על פשר הדבר, ומשלא עלה הדבר בידו הוא ביקש את סליחתם והפציר בהם לפתוח את לבם. מששמע את תשובתם התבהרו בפניו הדברים בין רגע. היה זה נוסח הברכה "כשם שזכיתם לסיים מסכת זו, כן תזכו להתחיל ספרים אחרים ולסייםם" שהכעיס אותם כל כך. אחד הלומידים, בחור צעיר בשם בוריס שאלו: "וכי כך אתה מאחל לנו? שכשם שלמדנו ואנו מסיימים מסכת זו בפחד ובאימה כך נסיים מסכתות אחרות בפחד ותחת עינם האכזרית של מרגלי הק"ב?" או אז החליט ר' משה, שבבואו לאחל ללומדי תורה על סיום מסכת לא יסתפק באיחול המקובל "שתזכה לסיים" אלא יוסיף "מתוך אושר ושמחה".

בליל סיום זה בירושלים, כששמע בוריס את האיחול "שתזכה לסיים... מתוך אושר ושמחה" נזכר באותו סיום בקיב, ודמעות של אושר הציפו את עיניו. אכן התקיימה בו אותה ברכה של ליל הסיום בקיב "כשם שסיימתם כן תסיימו מתוך אושר ושמחה".

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק.
פסק: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף מז/ב קרב לגבי דהינא ואידהן

עבד מלך, כמלך...

"אם נגעת במשוח בשמן, תהא גם כן משוח בנגיעתו". במשפט זה מבהיר שמעון בן טרפון בסוגייתנו, מדוע התורה (דברים א/ז), מגדירה את נהר פרת כ"נהר הגדול", למרות קוטנו (רש"י בראשית טו/יח). זאת, משום שהוא סמוך לגבולה של ארץ ישראל, ולפיכך ראוי גם הוא להקרא גדול,

סי' ת"ע) בשם מהרש"א אלפנדר, בעל שו"ת "סבא קדישא", כי גם אדם המקבץ מספר יהודים למקום אחד כדי שילמדו תורה, וקובע לשלם להם שכר קצוב עבור זאת, אינו רשאי להלין את שכרם.

זאת למודעי, כי מעביד המעכב את תשלום השכר מחמת חסרון ממון, אינו עובר על איסור זה ("שולחן ערוך" חו"מ סי' של"ט סעי' י') [שהרי אמרה תורה (ויקרא יט/ג) "לא תלין פעלת שכיר אתך", כלומר, ששכר הפועל לא ילון ברשות המעביד, אך אם השכר אינו ברשותו, אף לינה אין כאן. ב"מ קיב/א]. לפיכך, ראש כולל אברכים שהממון אינו מצוי בכיסו, אינו עובר על איסור "בל תלין".

קדימות לבעלי החובות: הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א מוסיף, כי יתכן שראש כולל שהחובות משתרגים על צווארו, רשאי להקדים את פרעון החובות על פני התשלום לאברכים, אף על פי שבדרך כלל יש לשכיר דין קדימה על פני בעלי החובות (עיי' "תשובות והנהגות" שם, שהוכיח כן משו"ת "רב פעלים" ח"ד חו"מ סי' ז'). שכן, סביר להניח שהאברכים עצמם מעדיפים שהוא לא ישקע בחובות עמוקים העלולים לאלץ אותו לסגור את ה"כולל" לחלוטין.

כל האמור לעיל, אינו אלא באדם שקיבץ את האברכים וקיבל על עצמו לסייע בכלכלתם. אולם, ראש כולל המשמש כגבאי צדקה, ואינו נוטל על עצמו התחייבות פרטית לתשלום שכרם, אינו עובר על איסור "בל תלין" שהרי אין הם "פועליו".

דף ג/ב כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין לו גחלי רתמים

כל הפוסק מדברי תורה... מאכילין לו גחלי רתמים

בגמרתנו מובאת אמרתו המפורסמת של רבי לוי: "כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה, מאכילין לו גחלי רתמים, שנאמר (איוב ל/ד), ושורש רתמים לחמם". כלומר, מלבד הציווי האלוקי (יהושע א/ח) "והגית בו יומם ולילה", ומלבד האיסור לדבר דברים בטלים (יומא יט/ב), הפוסק מתלמדו כדי לשוחח בדברי חולין, "מאכילין לו גחלי רתמים". "הפחץ חיים" זצ"ל ("שמירת הלשון" ח"א חתימת הספר פ"ב) מבאר, כי מאחר שגחלי רתמים בוערים שנים עשר חודש (בבא בתרא עד/ב), לפיכך השתמש בהם רבי לוי כמשל, רמז לעונש הרשעים בגיהנום שנמשך שנים עשר חודש. ב"כסא מלך" (לתיקוני הזהר תיקון י"ח ג/ב) נאמר, כי אף תורתו נמסרת לחיצוניים.

הלכה זו מבוארת במשנה (אבות פרק ג' משנה ט'): "רבי יעקב אומר, המהלך בדרך ושונה ומפסיק ממשנתו, ואומר מה נאה אילן זה ומה נאה ניר זה, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו". התשב"ץ ("מגן אבות" שם) מבאר, כי בשיחתו בדברי חולין חלף לימוד התורה, מכריז אותו אדם, כי שיחת החולין חשובה בעיניו יותר מלימוד התורה. ומלבד שביטל תורה ודיבר דברים בטלים, הוא ביזה את כבוד התורה. **המהר"ל מפראג** ("דרך חיים" שם) מוסיף על כך ואומר, כי הלא הקב"ה יושב ושונה את התורה במחיצתם של לומדי התורה, וכיצד זה מהין יציר כפיו של הקב"ה להפסיק באמצע לימודו ולפנות לשיחת חולין (ראה עוד "ספר חסידים" סי' תקמ"ד).

הגאון רבי יעקב רישר זצ"ל, בעל שו"ת "שבות יעקב", כותב בספרו "עיון יעקב" (בסוגייתנו), כי הדברים אמורים אף לגבי תלמיד חכם שהוגה רבות בתורה, כפי שאמר רבי לוי "כל הפוסק מדברי תורה". ואף על פי ששיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד, כלומר, אין היא נחשבת כדברים בטלים, בכל זאת, מאחר שהתורה נמשלה לחם ולמים, אין לפסוק באמצע לימודה. ולכן, הפוסק מלימודה נענש בגחלי רתמים, כדברי הפוסק "ושרש רתמים לחמם", מידה כנגד מידה על שפסק מלחמה של תורה.

צערו של ה"יוסף אומץ": בעל הספר "יוסף אומץ" (דף רס"ח) מקונן: "ומיום עומדי על דעתי נצטערתי מאוד להשמר מעונש זה, כי דבר שכיח הוא מאוד למי שלומד בחדר אשר בני ביתו הם תמיד בו, וגם הנכנסים והיוצאים נכנסים ויוצאים בתדירות גבוהה, על מנת לדבר עם בעל הבית, ומן הצורך להם שבעל הבית יפסיק מלימודו פעמים רבות". לאחר מכן הוא מציין, בזהירות גדולה, כי ניתן להפסיק את הלימוד במקום שאינו אמצע עניין, וכאשר יחזור ללימודו לא יאלץ לשנות שוב את הדברים הקודמים כדי להמשיך וללמוד. להלכה, פסק ה"משנה ברורה" (בשער הציון סי' רפ"ה ס"ק י"א), כי אדם השונה שניים מקרא ואחד תרגום אינו רשאי להפסיק את קריאתו באמצע עניין. נסיים בציון מנהגו של הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות מבראד זצ"ל, שבעת שנאלץ להפסיק מלימודו לצורך שיחת חולין, פשט מעליו את המעיל בו התעטף בשעת הלימוד. ואילו מהר"א מבעלזא זצ"ל לא שוחח בדברי חולין עד שהחזיר את הספר למקומו ("שבט הקהתי" ח"א סי' ש"ע) [ראה בספר "בתורתו יהגה" פ"ה סעי' ג'].

דף ה/ב שואלין בהלכות הפסח קודם הפסח שלוש יום

שאלות של פסח ביום הפורים

בסוגייתנו נאמר: "שואלין בהלכות הפסח קודם הפסח שלוש יום". אחת ההשלכות לחובת לימוד הלכות החג שלוש יום לפני מועדו, מבוארת בסוגייתנו, והיא, שהחל משלושים יום

היינו, חשוב. לעומת זאת, לדעת רבי ישמעאל הנהר פרת נקרא בתורה גדול, כי "עבד מלך, כמלך". כלומר, העבד, נהר פרת, נחשב כמלך, כארץ ישראל. לכאורה, הגדרות אלו דומות ומסקנות שווה ואין צורך בשני משלים להסבר המילה "גדול". אלא, מבאר בעל ה"בן יהודה", נתיבו של נהר פרת מציין את גבולות ארץ ישראל. אולם, משעלה עזרא מבבל הוא לא קידש מחדש את המקומות הגובלים עם נהר פרת. מעתה, שמעון בן טרפון התייחס לעברו המפואר של הנהר, שקבע את גבולות הארץ, והגדירו "נגעת במשוח בשמן". לעומתו, רבי ישמעאל התייחס לתפקידו הנוכחי של הנהר, שאינו אלא כציון לגבולה של הארץ המובטחת - "עבד מלך, כמלך".

דף מז/ב עד הנהר הגדול נהר פרת...

ארץ ישראל מגדלת

היה אומר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל: דבר נורא למדנו מכאן: אם הנהר הקטן ביותר, המשתניין במידת מה לארץ ישראל, מכונה 'גדול', על אחת כמה וכמה, שהדר בארץ ישראל והולך בדרכי התורה זוכה להתגדל ולהתרומם מעלה מעלה. ואם נתמנה, מפני מה איננו חשים בכך, אין זאת, אלא מפני שאין אנו מחשיבים כראוי את קדושת הארץ... ("טללי אורות").

סגולת מסכת עבודה זרה

למרות שאנשי כנסת הגדולה בטלו את תוקפו של היצר הרע להכשיל בני אדם בעבודה זרה (יומא סט/ב), מכל מקום, על חטאים רבים אמרו ז"ל, שהעובר עליהם כאילו עובד עבודה זרה - ראה בספר "סדר יעקב" (עמ' ש"מ), רשימה של עשרים ושמונה עבירות מסוג זה. נראה, הוא כותב, שכשם שלימוד מסכת כריתות יש בו סגולה לתיקון חטאים שחייבים עליהם כרת ("ליקוטי הלכות", כריתות, בשם האר"י), כך לימוד מסכת עבודה זרה מסוגל לתקן אותם חטאים שאמרו עליהם, שהעובר עליהם כאילו עובד עבודה זרה.

דף ד/ב לא דוד ראוי לאותו מעשה

לאשמת העם

דרש רבי אברהם, אחי הגר"א: זהו שאמר הפסוק (ויקרא ג/ד) "אם הכהן המשיח

חווייה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: *3029

או שלח מייל לדוא"ר: veten@meorot.co.il

קודם החג על הרב להקדים את תשובתו לשואלים בענייני חג הפסח, על פני השואלים בנושאים הלכתיים אחרים [ראה "מאורות הדף היומי" כרך ה' עמ' רס"].

פעם אירע, שביום הפורים התייצבו ביחד שני יהודים לפני רבם. בפי האחד שאלה בהלכות פורים, ובפי רעהו שאלה הנוגעת לחג הפסח. למי מהם צריך הרב להתייחס ראשונה? בשאלה מעניינת זו התחבטו ה"פרי מגדים" (סי' תכ"ט "משבצות זהב" ס"ק א') והגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל (שו"ת "האלף לך שלמה" ח"א סי' שפ"ג), כלהלן.

לימוד הלכות פסח ביום הפורים: חישוב פשוט מצביע על יום הפורים, שהוא יום י"ד באדר, כיום הראשון לשלושים הימים הקודמים לחג הפסח, אשר בהם יש ללמוד את הלכות החג. לדעת בעלי התוספות (בכורות נז/א) אף היה מן הראוי למנות שלושים ימים אלו החל מיום י"ג באדר, שכן הקרבת קרבן הפסח חלה ב"ד בניסן, ועיקר הלכות הפסח עניינן בקרבן הפסח, אלא שלא חילקו חז"ל בין המועדים.

סוף סוף פורים היום... משקבענו, כי שלושים ימים אלו נמנים החל מיום הפורים עצמו, מה יעשה הרב שלפניו ניצב יהודי עם שאלה בהלכות פורים ויהודי אחר עם שאלה בהלכות חג הפסח. ה"פרי מגדים" (שם) מעלה סברה, כי השואל בהלכות פורים קודם, סוף סוף פורים היום... אולם, הגר"ש קלוגר זצ"ל (שם) כותב, כי ההכרעה בדין זה אינה פשוטה כל עיקר, שהרי חג הפסח הוא מן התורה ויום הפורים הוא מדברבן.

ואילו לדעת ה"פרי חדש" (שם), "שלושים יום קודם החג" אינה קביעה מוחלטת, אלא כוונת חז"ל היא לימים שבין פורים לפסח. היתכן, הוא שואל בתוך דבריו, כי בירושלים, אשר בה חל פורים בט"ו באדר, יעסקו ב"ד באדר בהלכות חג הפסח, ולא בהלכות הפורים הממשמש ובא. **להלכה**, פוסק ה"משנה ברורה" (סי' תכ"ט ס"ק ב'): "ומתחילין מיום הפורים עצמו".

הכנת תכשיטים לפסח ביום הפורים: מעניין לציין, כי בקינה ל"תשעה באב" המתחילה במילים "ציון ידידות" (סי' מ' בקינות לפי נוסח האשכנזים) נאמר (לפי פירוש "קול ברמה"), כי כבר ביום הפורים עצמו היו בני ישראל נוהגים להכין תכשיטי זהב להתקשט בהם בחג הפסח. זאת, מאחר שמיום הפורים יש להתכונן לחג הפסח.

נסיים במספר רמזים נאים לחובת לימוד הלכות החג החל משלושים הימים שלפניו. המהרי"ל (הל' פסח) מביא בשם ה"רוקח" (סי' רמ"ד) את הפסוק (שמות יב/ג): "**החדש הזה... דברו** אל כל עדת ישראל". היינו בחודש הקודם לחג יש לדבר בהלכותיו. בספר "פרדס יוסף" מובא רמז נפלא לדבר בשם ה"לחם עוני": נאמר במדרש (שמות יב/כז) "ואמרתם זבח פסח הוא, מכאן ששואלים בהלכות הפסח שלושים יום". מה ענין זבח פסח לשאלה בהלכות החג? כאשר נזבח, כלומר, כאשר נחצה את האותיות של המילה "פסח", נראה כי חצי מהאות "פ" - בגימטריה שמונים - היא האות "מ" - בגימטריה ארבעים, וכך חצי מהאות "ס" היא האות "ל", וחצי מהאות "ח" היא האות "ד". התוצאה המתקבלת מרכיבה את המילה "למד", רמז כפול, הן ללימוד הלכות הפסח קודם הפסח, והן לחובת הלימוד שלושים יום - "למד יום" קודם החג.

יחטא לאשמת העם. "אם הכהן", היינו, אהרן שעשה את העגל, "המשיח" זהו דוד משיח ה' - "יחטא", מדוע עשו את שעשיו - "לאשמת העם", כדי להורות דרך תשובה לרבים וליחיד... (מעלות התורה).

עילוי נשמת

מרת **חנה פיגא גוטסגנדה** ע"ה

בת הר"ר בנימין דוד ז"ל
נלב"ע ג' בשבט תשנ"א

תנצב"ה

הונצחה ע"י נכדה ידידנו
הר"ר **שאל חסדיאל** ומשפ' שיחיו - בני ברק

לעילוי נשמת

הר"ר **נחמיה מזרחי** ז"ל
ב"ר עזרא ז"ל נלב"ע א' שבט תשל"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י משפחת ברנע שיחיו - ים

לעילוי נשמת

מרת **אדלה (איידל) האוזר** ע"ה
ב"ר יונה פאטשוק ז"ל נלב"ע כ"ו בטבת תשס"ד

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידנו ר' **שלמה האוזר** שיחיו

ללמוד משנה

מהיום זה קל!

תכנית לימוד יומית
שתי משניות יומיות להשלמת סדר זרעים בשנה

צלצלו עכשיו וקבלו ספר חודשי ראשון **הינם *3764**

פירוש ברך | גדל קומפקטי | עיבוד מפורסם ואותיות | מותאים לכל | מני חודשי | ועד להבנה | מאירות עיניים | זמן ועת | עד הבית

שיווק והפצה
יפה טוף

**חדש!
הופיע!**

פניני פרשת השבוע

הגליון השבועי המבוקש
הגדוש באוצרות אמרות
צדיקים, סיפורים
מפעימים, מסרים ממוקדים
וסגולות נפלאות

**בעריכה מחודשת
ונאירת עיניים,
בכרך מרתק
אחד!**

אור חדש

בפרשת השבוע!

הביאו ברכה אל בתיכם ואור חדש בשולחן השבת שלכם!

מפתחות מסודרים ונוחים למאות ערכים, סיפורים, סגולות ואישים

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות | להזמנת כמות: 052-7681063 | דוא"ל: 8510510@GMAIL.COM

